

---

## **Tallinas ieteikumi un rīcības plāns Baltijas jūras reģionam par alternatīvo aprūpi un atbalstu ģimenēm 2015–2020**

Valdības pārstāvji, eksperti un profesionāļi no Baltijas jūras reģiona, tostarp Dānijas, Igaunijas, Islandes, Krievijas Federācijas, Latvijas, Lietuvas, Norvēģijas, Polijas, Somijas, Vācijas, Zviedrijas un plašākas Eiropas 2015. gada 6. maijā Tallinā apstiprināja Tallinas ieteikumus un rīcības plānu Baltijas jūras reģionam par alternatīvo aprūpi un atbalstu ģimenēm.

Ieteikumus un rīcības plānu apstiprināja pēc divu dienu ilgas sanāksmes, kurā tika apspriesta alternatīvās aprūpes un ģimeņu atbalsta situācija reģionā. Eksperti iezīmēja steidzamo vajadzību integrēt pakalpojumus riska grupu bērniem un ģimenēm, nodrošinot savlaicīgu iesaistīšanos un tādu ilgtermiņa pārraudzības pakalpojumu nodrošināšanu riska grupu bērniem, kas būtu pielāgoti viņu individuālajām vajadzībām un viegli pieejami. Eksperti uzsvēra kritisko nozīmi, kāda ir politikas un labas prakses ieviešanai valsts/vietējā līmenī un reģionālās sadarbības palielināšanai. Pakalpojumi ģimeņu atbalstam, bērnu aizsardzībai un alternatīvajai aprūpei ir stratēģisks ieguldījums bērnu drošībā, labklājībā un attīstībā, un tas savukārt ir nosacījums reģiona drošībai, kā arī ilgtspējīgai un laimīgai sabiedrībai.

Ekspertu līmeņa sanāksmi rīkoja Igaunija kā Baltijas jūras valstu padomes (BJVP) prezidējošā valsts, Igaunijas Sociālo lietu ministrija un BJVP Ekspertu grupa sadarbībai riska grupas bērnu jautājumos (*EGCC*). Alternatīvā aprūpe ir Ekspertu grupas prioritāte kopš tās izveidošanas divdesmitā gadsimta deviņdesmito gadu beigās. Šīs 2015. gada ekspertu sanāksmes nolūks bija novērtēt un apspriest esošo situāciju institucionālās un ģimenē balstītās aprūpes jomā, kā arī sasniegumus un problēmas, ņemot vērā reģiona iepriekš uzņemtās saistības. Gatavojoties sanāksmei, tika izstrādāts pārskats par atbalstu ģimenēm un alternatīvo aprūpi Baltijas jūras reģionā.

---

## Secinājumi reģionam

Ekspertu līmeņa sanāksmē dalībnieki un runātāji sniedza šādus ieteikumus un

**Atzina**, ka ir svarīgi stiprināt darbu, ko veic Baltijas jūras valstu padomes Ekspertu grupa sadarbībai riska grupas bērnu jautājumos un BJVP sekretariāta Bērnu nodaļa, kas kopīgi rāda piemēru un sniedz atbalstu BJVP dalībvalstīm, tām uzņemoties atbildību par riska grupas bērniem Baltijas jūras reģionā, kā arī turpināt paplašināt profesionālos tīklus un speciālās zināšanas.

**Aicināja** Baltijas jūras valstu padomes dalībvalstis un Ekspertu grupu sadarbībai riska grupas bērnu jautājumos uzraudzīt ieteikumu un rīcības plāna īstenošanas gaitu, sākot no šīs ekspertu līmeņa sanāksmes, un sagatavot ministru līmeņa sanāksmi, lai apzinātu sasniegto progresu, paustu politisku apņemšanos un atbalstītu turpmāku rīcību.

**Ieteica** Ekspertu grupai sadarbībai riska grupas bērnu jautājumos arī turpmāk par prioritāti izvirzīt ģimeņu izšķiršanas novēršanu, atbalsta nodrošināšanu ģimenēm un alternatīvās aprūpes kvalitātes uzlabošanu ar **esošā un paredzamā finansējuma** palīdzību šādiem līdzekļiem:

- veicinot pakāpenisku pāreju no institucionalizētas uz ģimenē balstītu un ģimenes apstākļiem līdzīgu aprūpi, ņemot vērā bērna intereses un aprūpes kvalitātes standartus;
- izplatot *AudTrain* rīku bērnu aprūpes vietu kontrolei un pārraudzībai;
- veicinot bērniem labvēlīgu tiesu sistēmu un „bērnu mājas” vai tām līdzvērtīgus modeļus integrētu pakalpojumu sniegšanai bērniem, kas cietuši no vardarbības;
- sekmējot sadarbību valsts un starpvalstu līmeņos, lai nodrošinātu piekļuvi pienācīgam un pastāvīgam atbalstam un preventīviem pakalpojumiem, kas paredzēti bērniem un viņu aprūpētājiem, kuri ceļo vienas valsts robežās un pāri valsts robežām;
- atvieglot likumu efektīvu īstenošanu vardarbības novēršanai pret bērniem ar mērķi panākt vardarbības samazināšanu un izskaušanu praksē.

**Aicināja** Ekspertu grupu sadarbībai riska grupas bērnu jautājumos **piesaistīt ārēju finansējumu** šādām prioritātēm:

- izmēģināt, ievākt informāciju un veicināt labu un inovatīvu praksi savlaicīga un individuālajām vajadzībām piemērota atbalsta nodrošināšanai bērniem un ģimenēm, tostarp starpvalstu kontekstā, un kvalitatīvas aprūpes nodrošināšanai visās alternatīvās aprūpes vietās;
- izmēģināt, ievākt informāciju un veicināt integrētus pakalpojumus bērnu un ģimeņu riska grupām un veicināt to vieglu pieejamību, tostarp jo īpaši grūtniecības laikā un bērna agrīnā vecumā;
- apkopot un veicināt uz pierādījumiem balstītas un izvērtētas metodes ģimeņu preventīvajam atbalstam, vecāku atbalstam, rīcībai, kad nepieciešama bērna aizsardzība, un alternatīvajai aprūpei.

---

## Ieteikumi rīcībai valsts līmenī

**Konsolidēt** sociālās labklājības, ģimeņu atbalsta, bērnu aizsardzības un alternatīvās aprūpes pakalpojumus integrētos modeļos centrālajā, reģionālajā un vietējā līmenī, iesaistot uz pakalpojumu orientētas daudzu ieinteresēto pušu pārstāvošas komandas, kas ir apmācītas multidisciplināro pieeju izmantošanā.

**Nostiprināt** pakalpojumu sniedzēju spēju nepieļaut ģimeņu izšķiršanu un veicināt ģimeņu atkalapvienošanos, veicot agrīnu [problēmas] noteikšanu un iesaistīšanos, kas samazina ģimenes iziršanas risku, aktivizējot noturību un risinot bērnu un aprūpētāju vajadzības to kultūrsociālajā kontekstā ar mērķi panākt ilgtspējīgus risinājumus ilgam laikam.

**Nodrošināt**, ka bērna izņemšanu [no ģimenes] un ievietošanu alternatīvajā aprūpē izmanto kā pēdējo līdzekli, kuru skaidri nosaka likums, paredzot atbilstīgos aizsardzības pasākumus un ievērojot bērna intereses.

**Sniegt** atbalstu vecākiem, kuru bērni ir ievietoti alternatīvajā aprūpē, un aktīvi veicināt ģimenes atkalapvienošanos, kad vien tas ir iespējams un atbilst bērna interesēm.

**Ieviest** tiesību aktus, procedūras un praksi, kas aizsargā bērnu tiesības tikt uzklautiem un iesaistīties aprūpes sistēmā bērnam piemērotā un jēgpilnā veidā – gan individuāli, gan kolektīvi – visos lēmumu pieņemšanas līmeņos un visos jautājumos, kas viņus skar, tostarp tiesības sūdzēties un prasīt kaitējuma atlīdzināšanu.

**Veicināt** tādu pieeju un attieksmi no sociālo pakalpojumu sniedzēju puses, kurai raksturīga cieņa pret bērniem un aprūpētājiem kā kompetentiem partneriem, kas piedalās atbalsta vajadzību noteikšanā, līdzsvarojot potenciāli pretējas intereses bērna interešu ievērošanai un vienlaikus uzturot profesionālismu pakalpojumu sniegšanā un aizstāvot vispārējās tiesības un standartus.

**Ieguldīt** [resursus] sociālajos darbiniekos kā pārmaiņu veicinātājos, paaugstinot šī darba sociālo statusu un pievilcību un samazinot vienam sociālajam darbiniekam paredzēto lietu skaitu inovatīvas, preventīvas un multidisciplināras pieejas rezultātā.

**Nostiprināt** pētījumu, vērtēšanas un konsultāciju nozīmi uz pierādījumiem balstītu metožu un uz risinājumiem orientētu iesaistīšanās pasākumu veidošanā pakalpojumu sniegšanas jomā.

**Veicināt** visā reģionā vidi, kurā ir absolūta neiecietība pret visiem vardarbības veidiem un bērnu ļaunprātīgu izmantošanu.

**Iestāties** par juridisko pienākumu ziņot un nepieļaut visu veidu pret bērniem vērstas vardarbības, ļaunprātīgas izmantošanas, ekspluatācijas un nolaidības gadījumus, tostarp miesassodus, stiprinot bērnu aizsardzības tīklus, kuros iesaistītas galvenās profesijas un institūcijas, tostarp bērnu slimnīcas, vecmātes, pediatri, tiesu medicīnas eksperti, slimnīcas un veselības aprūpes sektors kopumā, skolas un sociālo pakalpojumu nozare

**Iesaistīt** attiecīgās valsts un vietējā līmeņa puses kopīgas izpratnes veidošanā par to, kas vajadzīgs pārejai no institucionālās uz ģimenē balstītu vai ģimenes apstākļiem līdzīgu aprūpi un kā definēt un praksē piemērot galvenos bērnu tiesību principus.

**Radīt iespēju** nepārtrauktai un pakāpeniskai pārejai no institucionālās uz ģimenē balstītu vai ģimenes apstākļiem līdzīgu aprūpi, jo īpaši bērniem ar īpašām vajadzībām, un nodrošināt

---

aprūpētājiem, jo īpaši audžu vecākiem un aprūpes personālam, profesionālu atbalstu, apmācību un uzraudzību.

**Nodrošināt**, ka bērnu aprūpes iestādēm piešķirtais finansējums tiek novirzīts ģimenes atbalstam paredzētai politikai un pakalpojumiem un kvalitatīvai alternatīvajai aprūpei, kad šīs iestādes pārejas procesā tiek slēgtas.

**Paaugstināt** bērnu aprūpes kvalitāti jebkurā aprūpes vidē, nodrošinot aprūpes vietas un pakalpojumus, kas pielāgoti un atbilst bērna individuālajām vajadzībām, un to sniegšanu saskaņā ar vispārīgajiem principiem, piemēram, bērna interešu ievērošanu, tiesībām netikt diskriminētam, tiesībām tikt uzklautam, holistisku attīstību, drošību, taisnīgumu, nepārtrauktu un pastāvīgu aprūpi un nepieļaušanu, ka jebkura no alternatīvajā aprūpē iesaistītajām pusēm varētu gūt no tās nelikumīgu finansiālu labumu.

**Aizsargāt** visu bērnu tiesības uz vieniem un tiem pašiem aprūpes standartiem un kvalitāti neatkarīgi no tā, kāda ir viņu sociālā un ekonomiskā vide, piederība minoritātei, imigrācijas statuss, kādā valsts daļā viņi dzīvo un no tā, vai pakalpojumus nodrošina privātais vai sabiedriskais sektors.

**Atbalstīt** bērnus alternatīvajā aprūpē, lai viņi gūtu panākumus izglītībā ar mērķi ieguldīt viņu attīstībā un turpmākajā iekļaušanā darba tirgū.

**Atbalstīt** bērnus alternatīvajā aprūpē, kad viņi top par pieaugušiem cilvēkiem un kļūst neatkarīgi, izkopjot viņos prasmes aprūpes nodrošināšanas vietā un sniedzot viņiem pakalpojumus pēc aprūpes vietas atstāšanas.

**Veicināt** visu bērniem paredzēto alternatīvās aprūpes veidu pārraudzību, kontroli un vērtēšanu, tostarp ar neatkarīgu institūciju starpniecību, nodrošinot, ka tiek uzklauti un attiecīgi ņemti vērā bērnu uzskati un ieteikumi, un iegūtos rezultātus izmantojot, lai prasītu atbildību no iestādēm, sabiedriskajiem un privātajiem pakalpojumu sniedzējiem un aprūpes personāla.

**Radīt iespēju** un stimulus, lai attiecīgās iestādes, kas strādā ar riska grupu ģimenēm un bērniem, kuri pārvietojas valstī vai pāri valsts robežām, nodrošinātu aprūpes nepārtrauktību, novērstu turpmāku kaitējumu un radītu apstākļus, kuros darbības var veikt bez liekām izmaksām, tostarp attiecīgos gadījumos, radot iespējas informācijas apmaiņai.

**Nostiprināt** saziņu starp valsts administrācijas centrālo, reģionālo un vietējo līmeni un aicināt vietējās iestādes, pakalpojumu sniedzējus un citas struktūrvienības izstrādāt un izvērtēt inovatīvus risinājumus ģimeņu atbalstam, bērnu aizsardzībai un alternatīvajai aprūpei ar mērķi veicināt veiksmīgu metožu pārņemšanu un iesaistīties valsts mēroga dialogā par nepārtrauktu attīstību un kvalitāti.